

МЕДІАКУЛЬТУРА

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2021: 49; 151–161 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2021.49.11070>

УДК 821.161.2.09(092):801.73

ОСНОВНІ КОНЦЕПТИ НАЦІОСОФСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ЄВГЕНА МАЛАНЮКА: ЕСЕЇСТИЧНИЙ ДИСКУРС

Петро Іванишин

*Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
вул. Івана Франка, 24, 82100, Дрогобич, Україна
e-mail: pivanyshyn@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9624-0994>*

У роботі запропоновано пропедевтичне окреслення структури націософських концептів в межах есеїстичного тлумачення дійсності в Є. Маланюка. У методологічному сенсі есеїзм письменника структурують такі поняття, як націоцентризм, ідеалізм, волюнтаризм, героїзм, і це можна розглядати як один із інваріантів (поруч із досвідами Д. Донцова, Ю. Липи, М. Мухина та ін.) вісниківської націософської (націоекзистенціальної, націоналістичної чи націоцентричної) герменевтики, тобто спосіб розуміння, котрий сам автор окреслив як «національний підхід».

Ключові слова: герменевтика, націософія, есе, націоцентризм, ідеалізм, волюнтаризм, героїзм.

Постановка проблеми. Вивчення есеїстичного дискурсу одного з провідних вісниківських письменників, мислителів та публіцистів Євгена Маланюка вкрай актуальне для сучасної гуманітаристики загалом. Ця актуальність має низку вимірів. Один із найосновніших полягає у непроминальній значущості методологічного досвіду міжвоєнної доби для розвитку новітніх наук про дух (чи людину). Тому метою дослідження є окреслення структури основних методологічних ідей в межах інтерпретаційного мислення в есеїстиці Євгена Маланюка. При цьому ми враховуємо і попередній досвід трактування цієї проблеми в межах передусім художнього дискурсу письменника, котрий переконливо свідчить про націософський (націоцентричний) характер герменевтичного мислення автора¹.

Завдання праці – стисло зупинитись саме на філософсько-герменевтичних глибинах есеїстики Є. Маланюка як дискурсивно-художньому вираженні його вдумливих осягнень сенсу чи істини національного буття. Наше тлумачення базуватиметься

¹ Іванишин, П. (2008), *Національний спосіб розуміння в поезії Т. Шевченка, Є. Маланюка, Л. Костенко*, Академвидав, Київ, 391 с.

на дещо феноменологізованому осягненні основних концептів, котрі структурували герменевтичне мислення автора.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У доволі значній кількості маланюкознавчих праць, що з'явились передусім у постколоніальний період (авторства О. Багана, Ю. Войчишин, М. Крупача, Н. Лисенко, М. Неврлого, О. Омельчук, В. Просалової, Т. Салиги та ін.), попри цілу низку вдумливих і вдалих окреслень та спостережень, практично немає осмислення саме герменевтичного досвіду есеїстки Є. Маланюка. Водночас в пострадянських герменевтичних студіях С. Квіта, Б. Кир'янчука, Ю. Коваліва, З. Лановик та ін. інтерпретаційна концепція письменника-вісниківця теж не висвітлена. Дещо опосередковано про характер герменевтичного мислення Є. Маланюка можна говорити в контексті вісниківського інтерпретаційного досвіду загалом. Останній, сформований під безпосереднім впливом Д. Донцова, Сергій Квіт не без підстав зараховує «до романтичної традиції герменевтики Фрідріха Шлейєрмахера та Вільгельма Дільтея»². Чимало аргументів щодо націософського типу донцовської інтерпретаційної традиції озвучено у нещодавно захищеній докторській дисертації Вікторії Колкутіної «Літературна есеїстика Дмитра Донцова: націософсько-герменевтичні аспекти» (Львів, 2018). Першим прямий методологічний зв'язок есеїстичного мислення Є. Маланюка із націоналістичним есеїстичним дискурсом Д. Донцова, коли «кожне літературне явище пізнається, інтерпретується та оцінюється з націоналістичних позицій»³, описав Григорій Клочек.

Методологічна основа дослідження. З огляду на мету і завдання студії, розроблено інтердисциплінарну методологічну базу, конгеніальну «національному підходу» автора. У роботі використано гносеологічний потенціал націософії як філософії національного буття, націології як теорії нації, герменевтики як теорії та практики інтерпретації та постколоніалізму як інтерпретації культурних явищ з позиції анти-і постімперської свідомості.

Виклад основного матеріалу. Є. Маланюкові, хоч це не було обов'язком есеїста, вдалося не лише влучно охарактеризувати сутність герменевтичного методу академіка Степана Смаль-Стоцького як «національний підхід», а й мимоволі запропонувати вдале окреслення, котре варто застосувати для націоцентричної вісниківської герменевтики (а отже, і підходу самого есеїста): «В його (С. Смаль-Стоцького. – П. І.) завзятій боротьбі за справжнього Шевченка... дається напрям до великої правди: розуміння творчості Шевченка і висвітлення його особистості можливі лише за національного підходу до національного генія»⁴. Розглянемо тепер основні концепти, що визначають сутність маланюківського герменевтичного методу – **національного підходу**. Йдеться про націоцентризм, ідеалізм, волюнтаризм та героїзм.

Націоцентризм постає як структура стрижневих методологічних принципів чи кантівських «регулятивних ідей», котрі визначають способи традиціоналістичного осмислення й пізнання дійсності з позицій національної ідеї чи істини національ-

² Квіт, С. (2000), *Дмитро Донцов. Ідеологічний портрет: Монографія*, ВЦ «Київський університет», Київ, с. 58.

³ Клочек, Г. (1998), «Про методологію літературознавчої есеїстики Євгена Маланюка», *Євген Маланюк: література, історіософія, культурологія. Матеріали міжнародної наукової конференції*, ч. I, КДПУ, Кіровоград, с. 25-26.

⁴ Маланюк, Є. (1962), «Ранній Шевченко», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 1, с. 37.

ного буття. Тому націоцентризм у Є. Маланюка можна розглядати як синонім для ідейної системи вісниківського вольового націоналізму, світогляду, котрий забезпечує «самовляддя нації» (Д. Донцов) – вільне національне життя у власній державі. З герменевтичного погляду, націоцентризм постає як загальногуманітарна, базована на національному імперативі, національно-екзистенціальна методологія мислення «в категоріях захисту, розвитку і процвітання нації, особистого і суспільного чину в ім'я її свободи й утвердження»⁵. У суто літературознавчому сенсі цю шевченківську національно-екзистенціальну герменевтику варто визначати як «літературознавчу теорію та практику витлумачення, що використовує як критерії пізнання комплекс верифікованих національним імперативом націоцентричних наукових ідей, адекватних тій культурній системі, у межах якої використовується»⁶.

Такий комплекс ідей у герменевтиці окреслюється як тезаурус – система передсуджень чи передзнання. Із метафізичної точки зору він може бути осмислений як структура принципів, цінностей чи імперативів, а з онтологічно-екзистенціальної – як система істин, сенсів, екзистенціалів чи буттєвих сутностей. Обидві ці точки зору притаманні есеїзму Є. Маланюка.

Стрижневим принципом націоцентричної інтерпретації в есеїста постає національний імператив. В українську філософську традицію цей термін запроваджує Д. Донцов у трактаті «Націоналізм» (1926). У сучасній націософії це поняття розглядається як категоричний наказ у сфері мислення, котрий спонукає розуміючи свідомість до верифікації (вивірення) пізнання із релігією (християнством) та ідеєю свободи народу⁷. У вітчизняній герменевтичній традиції класичні формулювання національних максим віднаходимо у Т. Шевченка, І. Нечуя-Левицького, Б. Грінченка, І. Франка, Лесі Українки, М. Міхновського та ін. Чимало їх дали й автори-вісниківці, й особливо Є. Маланюк.

В есеїстиці письменника ми бачимо різноманітні категоричні накази, що увиразнюють націоцентричність пізнання і розуміння різних сфер національного буття. І сфери ідеології як суспільного світогляду («...європейський націоналізм є і залишити генеральною ідеєю нашої доби»⁸), і сфери цивілізаційного вибору українства («Або Росія, або Європа – і третього не дано» і висновок: «...тільки захід»⁹), і сфери національно-державного будівництва («...самостійна Україна виростає з Самостійної, Суверенної Культури»¹⁰), і сфери мистецтва поневоленого народу («...боротьба за націю і державність провадиться не тільки шаблею і гарматою, але й пером і пензлем...»¹¹), і сфери української літератури («Український поет... по природі своїй не

⁵ Іванишин, В. (1992), *Нація. Державність. Націоналізм*, ВФ «Відродження», Дрогобич, с. 122.

⁶ Іванишин, П. (2005), *Національно-екзистенціальна інтерпретація (основні теоретичні та прагматичні аспекти): Монографія*, ВФ «Відродження», Дрогобич, с. 267.

⁷ Іванишин, В. (2007), *Тезаурус до курсу «Теорія літератури»*. [Вид. друге.], ВФ «Відродження», Дрогобич, с. 58-59.

⁸ Маланюк, Є. (1966), «Єдиноділімство», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 2, с. 254.

⁹ Маланюк, Є. (2017), «Остання доба нашої літератури», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 389.

¹⁰ Маланюк, Є. (2017), «Про творення української індивідуальності», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 293-294.

¹¹ Маланюк, Є. (2017), «Замітки про національне мистецтво», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 240.

може не бути громадянином і... жовніром, навіть мимо свого бажання»¹²), і сфери трактування деяких авторів («...єдиним ліком, єдиним рятунком проти всіх... національних хворіб наших є саме вогняна, вулканічна, страшна своїм національним демонізмом поезія Шевченка – і до цього часу – тільки вона одна і ніяка інша»¹³) та ін. Не випадково Є. Маланюк поглиблено трактує й тих інокультурних авторів, котрі близькі його формулам національного імперативу, наприклад, у чеського критика Ф. Шальди: «...поза національністю немає ані мистецтва, ані правди»¹⁴.

В онтологічно-екзистенціальному вимірі ми можемо потрактувати інтерпретаційний переддосвід Є. Маланюка як систему, в термінології Г.-І. Гадамера, істинних передсуджень буттєво-історичного типу¹⁵. Цей переддосвід структурують два основні націоцентричні міркування, котрі впливають із загального формулювання *націософського герменевтичного кола*: людину і мистецтво як частини можна зрозуміти тільки в контексті національного буття як цілого, і навпаки. *Перше* з них говорить, що нація є тією визначальною реальністю, що зумовлює і буття індивіда, і його герменевтичну здатність. У роздумі «Творчість і національність» (1935) культуролог, осмислюючи кризу європейського мистецтва, витлумачує органічний, іманентний зв'язок між неспуistoшеною особистістю та її національним буттям, позбуваючись якого, людина позбувається власної сутності, людяності. Внутрішні причини кризи останніх 40-50 років, зазначає Є. Маланюк, «безпосередньо зв'язані з універсальною кризою Особистості, яка, всупереч механістично-матеріалістичним чаклуванням другої половини ХІХ ст. і пізнішим експериментам, все ж залишається і може бути особистістю лише національною, а не гієрогліфом анаціонального «всегуманізму» чи диференціалом міжнародної «клясовості»¹⁶.

Ще більше така національна детермінованість стосується творчої особистості, митця чи письменника, котрий, є для есеїста герменевтом, тобто «відкривачем» сенсу («правди») життя, людиною, що «прозріває» й «відчуває» ентелехію буття. Тому хоч «інтернаціональним поет може зробитися», твердить есеїст, але «народжується він завжди нацією». Більше того, «чим міцніш його істота зв'язана з нацією, тим більшим, тим могутнішим є поет»¹⁷. Тут же можемо помітити й гносеологічні підстави для появи «національного підходу» до «національного генія».

Друге передсудження засвідчує основоположність національної літератури для національного буття. Найчіткіше про це Є. Маланюк пише в есе «Остання доба нашої літератури» (1931), трактуючи літературу як могутній духовотворчий, націотворчий та історіотворчий феномен: «...для нас наша література є проявом духової чинності нашої нації, лабораторією національних ідей, пророцтвом про майбутні чи

¹² Маланюк, Є. (2017), «До Чупринкової річниці», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 285.

¹³ Маланюк, Є. (1962), «Репліка», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 1, с. 75.

¹⁴ Маланюк, Є. (1966), «Ф. К. Шальда», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 2, с. 18.

¹⁵ Іванишин, П. (2005), *Національно-екзистенціальна інтерпретація (основні теоретичні та прагматичні аспекти): Монографія*, ВФ «Відродження», Дрогобич, с. 27-45.

¹⁶ Маланюк, Є. (1966), «Творчість і національність (До проблеми малоросизму в мистецтві)», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 2, с. 24.

¹⁷ Маланюк, Є. (2017), «Думки про мистецтво», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 273.

синтезом про минулі шляхи нашої історії, нарешті... субтельним апаратом – сказати б, «біометром», що дає нам змогу спостерігати і міряти напруження національної активності в глибшій і ширшій значенні цього слова»¹⁸. Саме тому сильне мистецтво слова розглядається герменевтом як запорука майбутнього звільнення народу: «Мистецтво взагалі, а поезія зокрема є завжди мірником сили національного духу народу. Народ, що дає великих поетів, завжди дає й великих національних вождів – це є незаперечним законом». І додає: «Слово, вогненне, натхненне, могутнє слово – завжди рождає могутнє й натхненне діло»¹⁹.

Із націоцентризмом як домінантною герменевтичною ідеєю (імперативом, пердсудженням) у герменевтиці Є. Маланюка узгоджуються й інші націософські концепти: ідеалізм, волонтаризм та героїзм. Розвинемо це спостереження.

Як і в Д. Донцова та інших вісниківців, в есеїста *ідеалізм* постає органічним вираженням метафізики національної ідеї, як ідеї «самовладдя нації». Така філософська позиція автора є основою постійного протиставлення світу ідейного, духовного світові матеріальному, що має велике значення і для процесу розуміння сенсів буття. Для Є. Маланюка важливим є осягнення справжнього життя будь-якого народу чи держави, а таким життям є, як ми зазначали вище, життя «безсмертних і вічних» ідей, передусім мистецьких, котрі визначають внутрішню екзистенцію будь-якої культури та матеріалізація котрих творить історію. Інтелігенти – мислителі та митці – є справжніми «творцями життя», оскільки є апостолами та пророками ідей. Тому основною причиною поразки української революції 1917-20 рр. була відсутність «ідеї України», національної ідеї, котру не змогла сформулювати тодішня інтелігенція. Ставлячи у 1923 році ідеалістичні завдання перед українськими митцями, есеїст ставив їх і перед собою як поетом: «вдихнути душу національній культурі», «створити привабливо-прекрасну Легенду України», запалити народ «вогнем національної релігії», надихнути його «жадобою національного життя», показати народові справжню українську історію²⁰.

Одним із тих драматично непочутих під час революції українських поетів, що створив «легенду», чи «міф», України, не як вигадку чи архаїчний переказ, а як державотворчу ідею, як візію, був історіотворчий геній Т. Шевченка. Особливо промовисто про це свідчать, на думку есеїста, твори з періоду «Трьох літ» (1843-1845), котрі він блискуче трактує саме в ідеалістичному дусі як художнє вираження «закінченої ідеологічної концепції». Насамперед Т. Шевченкові вдалося «вдихнути історичне життя в завмерлий національний організм». Сам він при цьому повністю осягає «національно-державну» свідомість у «геніальній формулі» про «свою хату» («Послання»). В інших творах поет розтлумачує «механізм імперії» та аналізує «психологію російського імперіалізму» («Сон», «Кавказ»). Водночас Т. Шевченко своїми творами ушляхетнює людей і громаду, допомагає їм «стати людьми», сприяючи духовному

¹⁸ Маланюк, Є. (2017), «Остання доба нашої літератури», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 371.

¹⁹ Маланюк, Є. (2017), «Ідеї й дії», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 278-279.

²⁰ Маланюк, Є. (2017), «Ідеї й дії», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 275-282.

процесу націотворення. Так поет започатковує «новий історично-національний процес», котрий триває і в столітті ХХ-му²¹.

В інших шевченкознавчих есе герменевт увиразнює розуміння ідеалізму як романтизму, що було типовим для вісниківців під впливом ідей Д. Донцова. Є. Маланюк в літературознавчий спосіб розвиває ці ідеї. Він пише про романтизм як «реакцію духа на матеріалізм», як бунт особистості проти «прогресу», проти «ідола матерії», проти гуманізму, «просвічености», «соціалізму». Романтизм як духовний феномен набуває рис світоглядних, власне націоналістичних, оскільки «чуйно стоїть на сторожі людини і народу». Поетичним втіленням цього явища, не лише стильового, а й філософсько-світоглядного, ідеологічного, був для есеїста Т. Шевченко, оскільки українській геній, і як поет, і як особистість, «був живим запереченням... «законів» матеріалізму»²².

Ще одним виміром ідеалізму в герменевтиці Є. Маланюка стає його християнський, релігійний характер. У цьому плані, під час витлумачення драми І. Франка, есеїст протиставляє розум (як феномен «смертний, історичний і обмежений») Духові, котрий є «вічний, надісторичний і безмежний, бо Дух ісходить від вічного і безмежного Бога, «як світло від світла»²³. Прикметною рисою герменевтичного мислення Є. Маланюка є позиція націоцентричної христології, тобто усвідомлення того, що, окрім трансцендентного (метафізично-універсального) виміру, християнська релігія має ще й вимір екзистенційний, а тому глибоко вкорінена, інкультурована в національні традиції: «Християнство бо, при всім своїм очевидним для кожного християнина – універсалізм, в своїм земнім і «церковнім» втіленні неухильно приймає форми, притаманні даним географічним, культурним і політичним, отже, національним, обставинам»²⁴.

Ще одним методологічно значущим концептом для інтерпретаційної системи Є. Маланюка стає **волюнтаризм**, що є природним для світогляду вольового націоналізму. При цьому воля розглядається як основний принцип буття, ірраціональна догма, сила, «закон життя» (Д. Донцов), а європейська (західна) духовна традиція, услід за О. Шпенглером, осмислюється як «культура волі». Для есеїста важливим стає поняття «національної волі» як ідеального поєднання національного чуття і національного розуму, чого, наприклад, він не знаходить у малоросійській свідомості²⁵. Біда дореволюційної інтелігенції як духовного проводу була в тому, що вона була просякнута малоросійством, що в ній була відсутня воля до самостійного національного життя, що вона наївно «вірила в можливість нормального життя воскреслого українського народу в смердячій атмосфері мертвої імперії». Натомість

²¹ Маланюк, Є. (1962), «Три літа», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 1, с. 43, 45-47, 50-54.

²² Маланюк, Є. (1962), «До справжнього Шевченка», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 1, с. 61-64.

²³ Маланюк, Є. (2017), «В пазурах раціоналізму (До трагедії Франка)», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 339.

²⁴ Маланюк, Є. (1966), «До проблеми большевизму», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, т. 2, с. 175.

²⁵ Маланюк, Є. (1966), «Малоросійство», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 2, с. 242.

їй бракувало основних атрибутів нації як «волевої цілості» – історичної пам'яті і почуття історизму²⁶.

Національний волюнтаризм, за «Націоналізмом» Д. Донцова, безпосередньо пов'язаний із такими чинниками національного життя, як неспокій, активізм, експансія, боротьба, героїзм тощо. Саме романтичний *героїзм* стає не лише посутнім елементом націософської естетики вісниківського неоромантизму як «трагічного оптимізму», а й важливою інтерпретаційною ідеєю націоналістичної герменевтики Є. Маланюка. Для есеїста він пов'язаний із поняттями еліти, ієрархії, пошани, вождівства, письменницького ідеалу тощо. Зразком «духовної височини» – національного героя як цілісної національної особистості, романтичної натури та справжнього лицаря («козака», «пана», «отамана») був для письменника передусім Т. Шевченко²⁷. Українській геній належав до справжньої духовної еліти, до типу, за Є. Маланюком, «Великої Людини», «Великої Особистості», котра долає аморфність і забезпечує життєвість кожного організму та організації, в тому числі національних. При цьому така людина, лідер, «випромінюючи свою власну моральну енергію, мусить відчувати постійний приплив енергії оточення»²⁸.

Пошана, навіть посмертна, до своїх героїв дуже важлива, оскільки вона витворює націотворчу традицію. Ідеться про традицію, що відіграє «таку велику роль у вихованні Нації, в накресленні її історичних завдань і шляхів»²⁹. На прикладі Симона Петлюри Є. Маланюк розтлумачує одну з іпостасей великої людини – феномен національного вождя: як явище ірраціональне, аристократичного плану, «втілення Судьби народу», заперечення колективного «вчора» і втілення національного «завтра», його велич швидше відчуває серце, ніж осягає розум, його внутрішнім змістом є «невичерпальна моральна енергія» народу, його атрибутом є «візіонерство» – «прозріння майбутнього», «вміння бачити крізь хаотичні фрагменти злободенності – таємничу лінію історичного процесу і напрямком історичних подій»³⁰.

Висновок. Отож, навіть наші неповні розмірковування дають змогу зробити деякі висновки. В методологічному сенсі есеїзм письменника є виразно націософським (базується на філософії національної ідеї, національного буття) і структурується такими поняттями, як націоцентризм, ідеалізм, волюнтаризм, героїзм. Його можна розглядати як один із інваріантів (поруч із досвідами Д. Донцова, Ю. Липи, М. Мухина та ін.) вісниківської націософської (націоекзистенціальної, націоналістичної чи націоцентричної) герменевтики, тобто спосіб розуміння, котрий сам автор вдало окреслив як «національний підхід». Ефективність цього підходу підтверджують десятки вдумливих та водночас експресивних роздумів про українську та російську культуру й літературу, про низку історичних постатей та письменників

²⁶ Маланюк, Є. (2017), «Остання доба нашої літератури», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 375.

²⁷ Маланюк, Є. (1962), «До справжнього Шевченка», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 1, с. 56-60.

²⁸ Маланюк, Є. (1962), «Ієрархія», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 1, с. 187.

²⁹ Маланюк, Є. (1962), «Евген Мешковський», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 2, с. 263.

³⁰ Маланюк, Є. (2017), «Слово в десятиліття (25.V.1926 – 25.V.1936)», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 500-503.

(І. Мазепа, М. Гоголь, Т. Шевченко, П. Куліш, І. Франко, Леся Українка, П. Тичина, М. Рильський, Д. Донцов та ін.) із мінімум суперечливих чи непродуманих моментів, а також чимало понять і термінів, що є категоріями класичного національно-екзистенціального мислення, спрямованого на захист, розвиток та примноження національного буття (наприклад, шевченкологія, націопсихологія, націоісторіософія, тоже-націоналісти, війна духу, національний гермафродитизм, імперська людина, геокультура, сатанократія, філоросійське ренегатство та ін.). Опертя Є. Маланюка як культурософа й екзегета в його есеїстичних студіях на вічні націоцентричні цінності та критерії робить його міркування не лише історично цікавими, а й теоретично продуктивними, класично значущими для розвитку сучасної української герменевтики та гуманітаристики загалом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Іванишин, В. (1992), *Нація. Державність. Націоналізм*, ВФ «Відродження», Дрогобич, 178 с.
2. Іванишин, В. (2007), *Тезаурус до курсу «Теорія літератури»*. [Вид.друге.], ВФ «Відродження», Дрогобич, 112 с.
3. Іванишин, П. (2008), *Національний спосіб розуміння в поезії Т. Шевченка*, Є. Маланюка, Л. Костенко, Академвидав, Київ, 391 с.
4. Іванишин, П. (2005), *Національно-екзистенціальна інтерпретація (основні теоретичні та прагматичні аспекти): Монографія*, ВФ «Відродження», Дрогобич, 308 с.
5. Квіт, С. (2000), *Дмитро Донцов. Ідеологічний портрет: Монографія*, ВЦ «Київський університет», Київ, 260 с.
6. Ключек, Г. (1998), «Про методологію літературознавчої есеїстики Євгена Маланюка», *Євген Маланюк: література, історіософія, культурологія. Матеріали міжнародної наукової конференції, Ч.1*, КДПУ, Кіровоград, с. 24-31.
7. Маланюк, Є. (2017), «В пазурах раціоналізму (До трагедії Франка)», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 333-340.
8. Маланюк, Є. (1966), «До проблеми большевизму», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 2, с. 134-207.
9. Маланюк, Є. (1962), «До справжнього Шевченка», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 1, с. 55-69.
10. Маланюк, Є. (2017), «До Чупринкової річниці», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 284-290.
11. Маланюк, Є. (2017), «Думки про мистецтво», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 264-275.
12. Маланюк, Є. (1962), «Євген Мешковський», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 2, с. 263-291.
13. Маланюк, Є. (1966), «Єдиноділімство», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 2, с. 247-255.
14. Маланюк, Є. (2017), «Замітки про національне мистецтво», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 240-252.
15. Маланюк, Є. (2017), «Ідеї й дії», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 275-284.

16. Маланюк, Є. (1962), «Ієрархія», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 1, с. 181-191.
17. Маланюк, Є. (1966), «Малоросійство», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 2, с. 229-247.
18. Маланюк, Є. (2017), «Остання доба нашої літератури», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 370-391.
19. Маланюк, Є. (2017), «Про творення української індивідуальності», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 293-294.
20. Маланюк, Є. (1962), «Ранній Шевченко», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 1, с. 33-42.
21. Маланюк, Є. (1962), «Репліка», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 1, с. 73-81.
22. Маланюк, Є. (2017). «Слово в десятиліття (25.V.1926 – 25.V.1936)», упор. Олеся Омельчук, *Маланюк, Є. Вибрані твори*, Смолоскип, Київ, с. 496-511.
23. Маланюк, Є. (1966), «Творчість і національність (До проблеми малоросизму в мистецтві)», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 2, с. 21-39.
24. Маланюк, Є. (1962), «Три літа», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 1, с. 43-55.
25. Маланюк, Є. (1966), «Ф. К. Шальда», *Маланюк, Є. Книга спостережень. Проза*, Гомін України, Торонто, т. 2, с. 9-21.

REFERENCES

1. Ivanyshyn, V. (1992), *Nation. Statehood. Nationalism*, VF «Vidrodzhennia», Drohobych, 178 p.
2. Ivanyshyn, V. (2007), *Thesaurus to the Course «Theory of Literature»*. [Second Edition.], VF «Vidrodzhennia», Drohobych, 112 p.
3. Ivanyshyn, P. (2008), *The National Way of Understanding in Poetry of T. Shevchenko*, Ye. Malaniuk, L. Kostenko, Akademydav, Kyiv, 391 p.
4. Ivanyshyn, P.V. (2005), *National and Existential Interpretation (Basic Theoretical and Pragmatic Aspects): Monograph*, VF «Vidrodzhennia», Drohobych, 308 p.
5. Kvit, S. (2000), *Dmytro Dontsov. The Ideological Portrait: Monograph*, VTs «Kyivskiy universytet», Kyiv, 260 p.
6. Klochek, H. (1998), «About the Methodology of the Literary Critic Essay of Yevhen Malaniuk», *Yevhen Malaniuk: Literature, Historiosophy, Cultural Studies. Proceedings of the International Scientific Conference, Part I*, KDPU, Kirovohrad, p. 24-31.
7. Malaniuk, Ye. (2017), «In the Claws of Rationalism (To the Tragedy of Franko)», compiler Olesia Omelchuk, *Malaniuk, Ye. Selected Works*, Smoloskyp, Kyiv, p. 333-340.
8. Malaniuk, Ye. (1966), «To the Problem of Bolshevism», *Malaniuk, Ye. The Book of Observations. Prose*, Homin Ukrainy, Toronto, vol.2, p. 134-207.
9. Malaniuk, Ye. (1962), «To the Real Shevchenko», *Malaniuk, Ye. The Book of Observations. Prose*, Homin Ukrainy, Toronto, vol.1, p. 55-69.
10. Malaniuk, Ye. (2017), «To the Chuprynka's Anniversary», compiler Olesia Omelchuk, *Malaniuk, Ye. Selected Works*, Smoloskyp, Kyiv, p. 284-290.

11. Malaniuk, Ye. (2017), «Thoughts about Art», compiler Olesia Omelchuk, *Malaniuk, Ye. Selected Works*, Smoloskyp, Kyiv, p. 264-275.
12. Malaniuk, Ye. (1962), «Evhen Meshkovskiyi», *Malaniuk, Ye. The Book of Observations. Prose*, Homin Ukrainy, Toronto, vol. 2, p. 263-291.
13. Malaniuk, Ye. (1966), «The Only-Indivisibility», *Malaniuk, Ye. The Book of Observations. Prose*, Homin Ukrainy, Toronto, vol. 2, p. 247-255.
14. Malaniuk, Ye. (2017), «Notes about National Art», compiler Olesia Omelchuk, *Malaniuk, Ye. Selected Works*, Smoloskyp, Kyiv, p. 240-252.
15. Malaniuk, Ye. (2017), «Ideas and Actions», compiler Olesia Omelchuk, *Malaniuk, Ye. Selected Works*, Smoloskyp, Kyiv, p. 275-284.
16. Malaniuk, Ye. (1962), «Hierarchy», *Malaniuk, Ye. The Book of Observations. Prose*, Homin Ukrainy, Toronto, vol.1, p. 181-191.
17. Malaniuk, Ye. (1966), «Little Russia Conception», *Malaniuk, Ye. The Book of Observations. Prose*, Homin Ukrainy, Toronto, vol. 2, p. 229-247.
18. Malaniuk, Ye. (2017), «The Last Day of Our Literature», compiler Olesia Omelchuk, *Malaniuk, Ye. Selected Works*, Smoloskyp, Kyiv, p. 370-391.
19. Malaniuk, Ye. (2017), «About the Creation of Ukrainian Individuality», compiler Olesia Omelchuk, *Malaniuk, Ye. Selected Works*, Smoloskyp, Kyiv, p. 293-294.
20. Malaniuk, Ye. (1962), «Early Shevchenko», *Malaniuk, Ye. The Book of Observations. Prose*, Homin Ukrainy, Toronto, vol.1, p. 33-42.
21. Malaniuk, Ye. (1962), «Remark», *Malaniuk, Ye. The Book of Observations. Prose*, Homin Ukrainy, Toronto, vol.1, p. 73-81.
22. Malaniuk, Ye. (2017), «The Word into decades (25.V.1926 – 25.V.1936)», compiler Olesia Omelchuk, *Malaniuk, Ye. Selected Works*, Smoloskyp, Kyiv, p. 496-511.
23. Malaniuk, Ye. (1966), «Creativity and Nationality (To the Problem of Little Russia in Art)», *Malaniuk, Ye. The Book of Observations. Prose*, Homin Ukrainy, Toronto, vol. 2, p. 21-39.
24. Malaniuk, Ye. (1962), «Three Summers», *Malaniuk, Ye. The Book of Observations. Prose*, Homin Ukrainy, Toronto, vol.1, p. 43-55.
25. Malaniuk, Ye. (1966), «F.K.Shalda», *Malaniuk, Ye. The Book of Observations. Prose*, Homin Ukrainy, Toronto, vol. 2, p. 9-21.

BASIC CONCEPTS OF YEVENH MALANIUK'S NATIONAL- PHILOSOPHICAL INTERPRETATION: ESEISTIC DISCOURSE

Petro Ivanyshyn

Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University,

24 Ivan Franko Street, 82100 Drohobych, Ukraine

e-mail: pivanyshyn@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9624-0994>

The purpose of the research is to outline the structure of the main methodological ideas within the frames of interpretive thinking in the essay of the famous Vistnyk's writer, critic and essayist Yevhen Malaniuk. Considering the purpose and tasks of the studio, an interdisciplinary methodological base, related to the author's "national approach", has been worked out. The epistemological potential of national philosophy as a philosophy of national existence, national science as a theory of nation, hermeneutics as a theory and practice of interpretation and post-colonialism as interpretation of cultural phenomena from the standpoint of anti- and post-imperial consciousness are used in the work. The scientific novelty is that on the basis of the previous hermeneutic generalization and definition of national-existential methodology, a propaedeutic outlining of the structure of national-philosophical concepts within the frames of the essayistic interpretation of reality in Ye. Malaniuk is proposed. In the methodological sense, the writer's essayism is structured by such concepts as nation-centrism, idealism, voluntarism, heroism, and can be considered as one of the variants (close by the experiences of D. Dontsov, Yu. Lypa, M. Mukhyn, etc.) of the Vistnyk's national-philosophical (national-existential, nationalistic or nation-centric) hermeneutics, that is, the way of understanding, which the author by himself outlined as a "national approach". The support of Ye. Malaniuk as a culture-philosopher and exegete on the eternal nation-centric values and criteria in his essayistic studies makes his reflections not only historically interesting, but also theoretically productive, classically important for the development of modern Ukrainian hermeneutics and humanities in general.

Key words: hermeneutics, national philosophy, essay, national-centrism, idealism, voluntarism, heroism.